Medzinárodné desatinné triedenie :)

Medzinárodné desatinné triedenie (MDT) je vo svete najznámejšia multilinguálna klasifikačná schéma pre všetky oblasti poznania. Slúži na sofistikované indexovanie a zároveň aj ako nástroj pre vyhľadávanie.



Ako prvý ho prijali a uviedli Paul Otlet (1868-1944) a držiteľ Nobelovej ceny Henri La Fontaine (1854-1943). Vychádzali už z existujúceho desatinného triedenia Melvila Deweyho (1851-1931) a prvýkrát MDT publikovali vo francúzštine v rokoch 1904 až 1907. Odvtedy bolo toto triedenie značne prepracované a stalo sa oveľa flexibilnejším a efektívnejším systémom pre usporiadanie bibliografických záznamov obsahujúcich mnohé informácie na akýchkoľvek nosičoch (je taktiež vhodné pre klasifikáciu informácií o zbierkach, ktoré sú publikované na viacerých nosičoch). Schéma MDT je štruktúrovaná takým spôsobom, že nový vývoj a polia pre nové poznatky môžu byť ľahko a bez námahy zapracované do už existujúcej klasifikačnej štruktúry. Samotný znak MDT nie je závislý od žiadneho jazyka alebo písma (je zložený z niekoľkých arabských čísiel a všeobecne známych interpunkčných znamienok) a popisy samotnej triedy sa zobrazujú v mnohých preložených verziách. Znaky MDT sa používajú na celom svete a či už skrátená, alebo celá verzia MDT už bola publikovaná v 23 jazykoch. Na Slovensku používame dvojjazyčné vydanie (slovenčina – angličtina) MDT, pričom má používateľ k dispozícii pôvodný výraz v angličtine aj jeho adekvátny preklad.

Účel

Všetky odvetvia poznatkov sú pridelené do jednotlivých tried a klasifikované podľa platných smerníc MDT. Zapísané sú ako vyvážená časť celku. Kvôli povahe subjektov, je potrebné aby boli zaznamenané subdelenia vo vede a v technike vyvážené oproti znakom pre umenie a spoločenské vedy, ďalej tieto subjekty vyžadujú rozdielne kritériá a tiež náležité zabezpečenie. MDT bolo modifikované a rozšírené pred mnohými rokmi. Bolo vypracované tak, aby bolo schopné vyrovnať sa s nárastom vstupov vo všetkých disciplínach. Aj dnes musí počítať s novými rozšíreniami a revíziami existujúcich znakov tried.

Štruktúra

Novátorskou a najvýznamnejšou vlastnosťou MDT je schopnosť vyjadriť nielen samotné subjekty, ale aj vzťahy medzi nimi. Táto výhoda je pridaná do hierarchickej štruktúry, v ktorej sú poznatky rozdelené do desiatich tried, ktoré sú ďalej delené do jej logických častí, ktoré môžu byť znovu logicky delené atď. Čím je podrobnejšie delenie, tým ho predstavuje dlhšie číslo. A práve toto umožňuje desatinná notácia.

V MDT je univerzum informácií (všetky zaznamenané poznatky) spracované ako koherentný systém, zostavený zo súvisiacich častí, na rozdiel od špecializovaných klasifikácií, v ktorých sú súvisiace subjekty spracované ako pridružené (pomocné) napriek tomu, že by mohli byť pomerne dôležité. A tak sa môže stať, že sú špecialisti navedení k súvisiacim informáciám, o ktorých predtým ani netušili.

Notácie[1] a usporiadanie

Symboly vybrané pre notácie znakov MDT sú jazykovo nezávislé a všeobecne rozpoznateľné – arabské číslice,

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

doplnené niekoľkými všeobecne známymi znakmi z matematiky a bežnými interpunkčnými znamienkami. Nie sú ľahko čitateľné, ale pri používaní bežných kancelárskych strojov, ako sú písacie stroje a klávesnica počítača, sú ľahko prepisovateľné.

Usporiadanie je založené na desatinnom systéme: každé číslo je ponímané ako desatinná frakcia s vynechaným počiatočným bodom, toto determinuje triediaci systém, ale pre ľahkosť čítania je zvyčajne prerušené po každej tretej číslici. A tak, po znaku 61 'Lekárske vedy' nasleduje ďalšie delenie (subdelenie) od 61 1 po 61 9; pod znakom 61 1 'Anatómia' nasledujú ďalšie delenia 61 1.1 až po 61 1.9; pod znakom 61 1.1 sú všetky ďalšie delenia, ktoré predchádzajú znaku 611.2, atď., po znaku 619 ide znak 62. Výhodou tohto systému je, že je možné nekonečne ho predlžovať a keď sa vyskytnú nové subdelenia, nie je potrebné porušiť už existujúce usporiadanie čísiel.

V MDT sa stretávame s dvomi druhmi znakov a sú to:
1. Hlavné znaky (tiež sa nazývajú „osnova“). Obsahujú prehľad takmer všetkých disciplín poznania, ktoré sú usporiadané do 10 hierarchicky rozdelených tried. Očíslované sú od 0 po 9.
2. Pomocné znaky, vrátane určitých pomocných označení. Znaky (napr. plus, šikmá zlomková čiara, dvojbodka) sa používajú na prelinkovanie dvoch (alebo viacerých) čísiel, čím vyjadrujú vzťahy medzi dvomi (alebo viacerými) subjektmi. Registrované znaky označujú opakujúce sa vlastnosti (charakteristiky), použiteľné pre širokú škálu subjektov, pomocné znaky sú jednoducho pridané na koniec čísla pre daný subjekt. Najbežnejšie z nich, nazývané všeobecné pomocné znaky, sú použiteľné vo všetkých hlavných znakoch a reprezentujú notácie, ako je napríklad miesto, jazyk textu a fyzická forma dokumentu, ktoré sa môžu vyskytnúť skoro v každom subjekte. Okrem týchto znakov sú tu aj vyhradené spojenia, nazývané špeciálne pomocné znaky, ktoré vyjadrujú aspekty, ako je napríklad opakovateľnosť, ale s týmito sa stretávame len v limitovaných predmetových škálach. Z tohto dôvodu sú zaznamenané v jednotlivých sekciách pre hlavné znaky.

MDT a počítače

MDT je tak isto vynikajúco využiteľné v prostredí počítačov, ako bolo už v minulosti pri využívaní automaticky triediacich zariadení. Vyrolovanie na displeji obrazovky v klasifikačnom poradí sa vytvorí za účelom produktívneho vyhľadávania; a charakteristické znaky MDT vytvoria možnosť predviesť vyhľadávanie pre ktorúkoľvek časť zloženého čísla, alebo pre špecifikovanú kombináciu znakov. Takto sa zabezpečí vysoko presné predmetové vyhľadávanie. Kombinácia číselných znakov MDT a pôvodných jazykových zobrazení vytvára prístup k číselnému a abecednému triedeniu pre zachovávanie pomocných programov ako katalogizácia, súbory autorít a indexovanie. Ako správcovia, tak aj používatelia informačných zdrojov odporúčajú používanie znakov MDT.

Obhospodarovanie

Základná verzia MDT (Master Reference File) s viac ako 65 000 subdeleniami, je v súčasnosti k dispozícií v databázovom formáte. Od roku 1992 Konzorcium MDT zabezpečuje kvalitu schémy pomocou revidovania jeho textov a iniciuje revíziu a rozšírenia. Výsledky sú každoročne publikované v časopise *Extensions and Corrections to the UDC*, ktorý obsahuje aj články na tému používanie MDT, zmeny v MDT, nové publikácie MDT atď. a hlavné návrhy zmien. Vydania MDT spolu so zapracovanými autorizovanými opravami sú publikované členmi Konzorcia MDT, každý vo svojom vlastnom jazyku alebo poprípade iným vydavateľom, ktorý je držiteľom licencie.

Časopis *Extensions and Corrections to the UDC* je publikovaný raz do roka (zvyčajne v novembri) Konzorciom MDT.

MDT a budúcnosť

MDT bolo vždy hlavnou medzinárodnou schémou, ale v súčasnosti Konzorcium MDT vytvorilo medzinárodnú (a eventuálne multilinguálnu) databázu. Môže byť spracovaná s maximálnou konzistenciou a efektívnosťou a viac ako ktorákoľvek schéma predtým je odrazom autorského medzinárodného konsenzu. V posledných rokoch preukázalo MDT svoje hodnoty pre usporiadanie a vyhľadávanie elektronických informácií v niekoľkých experimentálnych projektoch. Podmienky licencie pre používanie MRF sú k dispozícií napr. na lokálnej sieti (LANs) pre UDC Consortium (Konzorcium MDT). MDT v elektronickej forme je tiež k dispozícií na webe a licenciu je možné zakúpiť od British Standard Institution - UDC Online. Tiež je k dispozícii elektronická verzia na CD ROM-e a tá je vydaná v španielčine, češtine a samozrejme v slovenčine.

[1] Notácia - sústava znakov; zápis, záznam; zapisovanie.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Zdroje

Prevzaté a upravené z:

- **http://www.snk.sk/?MDT.**

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania